

A SERDÜLŐK PROBLÉMAMEGOLDÓ KÉSZSÉGE ÉS KOCKÁZATVÁLLALÁSA A SZÜLŐI NEVELÉS TÜKRÉBEN

Szabó Hangya Lilla

SZTE Neveléstudományi Doktori Iskola

Kulcsszavak: serdülőkor; megküzdési stratégiák; szülői nevelés; impulzivitás, kockázatvállalás

Kutatásom célja a szülői nevelés, a problémamegoldó készségek, valamint a kockázatvállaló és az impulzív viselkedés serdülőkori jellemzőinek feltárása volt. A mintát 9., 10. és 11. évfolyamos, gimnáziumi tanulók alkották. A vizsgálatban részt vevő személyeknek három kérdőívet kellett kitölteniük, illetve a demográfiai adatok mellett (nem, életkor, osztály) fel kellett tüntetniük, hogy kivel/kikkel élnek együtt, illetve a testvérek számát és életkorát is kértük tőlük. A szülői nevelés vizsgálatára a Goch és Dalbert (1997) által kidolgozott Családi szocializáció kérdőívet alkalmaztuk, a problémamegoldás mérésére a Coping Kérdőívet (CASQ, Coping Across Situations Questionnaire, Seiffge-Krenke, 1995). A kockázatvállalás és az impulzivitás mérésére a Kozéki és Eysenck (1985) által kidolgozott új magyar kérdőív (IKE) három dimenzió mentén (I: impulzivitás, K: kockázatvállalás, E: empátia) vizsgálja a 7–15 éves korú tanulók személyiségét, de ennél magasabb életkorok vizsgálatára is használható. A szakirodalom alapján azt feltételeztük, hogy a szülői nevelési stílus hatást gyakorol a gyerekek kockázatvállaló magatartására és problémamegoldására is. Arra is számítottunk, hogy kevesebb kockázatot vállalnak azok, akiknek jobb a problémamegoldó készségeik, tehát az elkerülés együtt jár a magasabb kockázatvállalással és az impulzivitással, illetve akik aktív és belső copingot alkalmaznak, kevesebb kockázatot vállalnak és kevésbé impulzívak. Az eredmények alapján a konfliktusos nevelési stílus 22%-ban ($R^2=0,222$; $F(5, 68)=3,891$ $p=0,004$) magyarázza a modellt, a legnagyobb erősséget a belső coping ($\beta=0,241$) és az elkerülés mutatja ($\beta=0,328$). A második legnagyobb magyarázóerővel a manipulatív szülői nevelési stílus bír 16%-kal ($R^2=0,168$; $F(5, 64)=2,591$ $p=0,034$). Az összefüggés erőssége a belső coping ($\beta=-0,297$) és az impulzivitás ($\beta=0,236$) esetében a legnagyobb. A megküzdési stratégiák, valamint a kockázatvállaló és az impulzív viselkedés esetében azt találtuk, hogy az impulzivitást 34%-ban határozzák meg a különböző problémamegoldó készségek ($R^2=0,349$; $F(15, 59)=2,113$ $p=0,022$), a leg-erősebb összefüggéseket az elkerülés mutatja, ha a probléma az iskolával ($\beta=0,275$) és a jövővel ($\beta=-0,416$) kapcsolatos, illetve a belső coping, ha kortársakkal kapcsolatos probléma áll fenn ($\beta=0,284$).